

Gutenberg-galaxis vs. online galaxis

A Belügyi Szemle jövője

Dános Valér

Prof. dr., PhD/CSc, főszerkesztő, egyetemi magántanár,
ny. rendőr vezérőrnagy
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
valer.danos@bm.gov.hu

„Elveszett néhány év...”

(Bereczki Zoltán: Hangokba zárva)

Egyik kedvenc musical énekes színészem Bereczki Zoltán. A sors különös ajándékaként ott ülhettem a Hangokba zárva dal bemutató koncertjén, és megdöbbenve láttam az emberek arcán megjelent érzelem egyértelmű jelét, amely könnyecseppek formájában jelent meg. Szép, nagyon szép dal a Hangokba zárva (Josh Groban: February song) című dal. Aki ott megértette a dal üzenetét, azt biztosan megérintette ugyanúgy, mint engem. Akkor még nem tudtam, nem tudhattam, hogy közel húsz esztendőn keresztül „elkísér” e dal néhol fájdalmas, néhol reményt, tenni akarást adó üzenete. És amikor neki kezdtem jelen sorok írásának, e dal magyar feldolgozása szinte berobbant a gondolataim közé. Hogy miért? Talán a kedves olvasó a cikk végére megtalálja a választ erre, az egyáltalán nem rébusznak szánt kérdésre is.

Kérdések – válaszok nélkül

Az általam néhány évtizeddel ezelőtt gondolatfertőzésnek elnevezett „elmejáték” engem is hatalmába kerített most. Ennek a terméke jelen alcím alatt megjelenő néhány sor, amelyekben megfogalmazok – elsősorban magamnak – néhány olyan kérdést, amire még nem tudom vagy még nem akarom kimondani a választ.

Következzenek tehát a kérdések:

- Igazuk van-e (lesz-e) azoknak a médiatörténészeknek, lapszerkesztőknek, a mesterségesintelligencia-kutatóknak és a magamfajta laikusoknak, akik azt állítják, hogy a digitális univerzum részeként megjelenő digitális médiát

a történelem olyan nagy korszakváltásai között fogja számontartani, mint a barlang falára vésett ékírást követő nyomtatott média megjelenését?

- Eredményezi-e ez a korszakváltás a Gutenberg-galaxis elsorvadását, esetleges gyors szétesését, halálát?
- Lehetséges digitális Gutenberg-galaxissá tenni az eredeti (papíralapú) Gutenberg-galaxist?
- Miként viselkedik ma és majd a közeljövőben a fiatal korosztály (a digitális bennszülöttek, különösen a mai alfa és Z generáció tagjai) a digitális/online papíralapú tananyag és sajtó tekintetében?
- A korszakváltás eredményezi-e a print média végleges eltűnését, esetlegesen teljes halálát, vagyis az online galaxis teljes térnyerését?
- Ha bekövetkezik ez az online cunami, a „nagy sorsfordulat”, akkor ez mikorra tehető, mikor következhet be a Gutenberg-galaxis darabokra hullása?
- Van még időnk? Vagy már elkéstünk?
- Van-e bármiféle lehetőségünk megállítani, lassítani a digitalizáció okozta médiaföldcsuszamlást?
- A print és a digitális média viszonya, háborúja miként befolyásolhatja a Belügyi Szemle jövőjét?
- Aki most a print versus online kíméletlen versenyében lemarad, az végleg kimarad?
- Kell-e tartani attól, hogy a zene világában bekövetkezett gyökeres változás, mint a digitális zene térhódítása a fiatalok körében, a sajtó területére is beszűrődik?

Kérdések – válaszokkal

1. Vannak-e, és ha vannak, melyek a papíralapú sajtó előnyei?

Erre a kérdésre mindenkinek kell, hogy legyen legalább egy válasza. Egy jól megfontolt válasza. A szakirodalomnak sok, mi több, rengeteg válasza van erre a kérdésre. E cikk szerzőjének határozott véleménye, hogy van néhány pozitívuma a papíralapú sajtónak, kár lenne ezt tagadni, még mély elfogultság mellett is. A teljesség igénye nélkül:

- a papír tapintása különös érzést kölcsönöz az olvasónak,
- a frissen nyomott folyóirat illatának élménye egyedüli, pótolhatatlan, a régebben nyomtatott papír dohos, fura szaga sokak számára különös élvezetet nyújt,
- nem szükséges az olvasáshoz drága elektronikus eszköz,
- az a pszichés hatás, amelyet a nagyobb terjedelmű nyomtatott könyv még hátralévő oldalainak fogyása okoz, a digitális könyveknél nem jelenik meg,

- az idősebb, de még a középkorosztály régmódú tagjai sem kezelik profi módon az informatikai eszközöket, ezért áлиндokkal inkább olvasóbarátnak tartják a print formátumot, mint a digitális formát,
- egyesek szerint nem zavarja meg az olvasást technikai probléma, áramki-maradás.

2. *Melyek a digitális sajtó előnyei?*

- Az online tartalmak könnyen és gyorsan elérhetők (Open Access előnyei), olyanok is hozzáférhetnek, akik a nyomtatott példányhoz nem vagy csak nehezen jutnak el.
- A tudományos társadalom tagjai mellett a felsőoktatásban oktatók és hallgatók számára is könnyen felhasználható és hivatkozható az online forma.
- Sok esetben ingyenesek vagy olcsóbbak a print termékeknél a digitális kiadványok.
- A hagyományos sajtóhoz képest gyorsabb interakcióra, reflexióra ad lehetőséget.
- A digitális kiadványok tárolása nem foglal el helyet sem az irodában, sem otthon.
- Nagyobb terjedelem lehetséges.
- Nagyobb példányszámban jelenhet meg.
- Több olvasóhoz jut el, nemzetközi célközönségre is fókuszál.
- A biztonságos plágiumszűrés lehetőségét adja.
- Tényadatok igazolják, hogy a digitális cikkek nagyobb idézettségűek, több hivatkozást kapnak.
- A fiatalok olvasási szokásainak gyökeres megváltozása miatt többen olvasák el a digitális kiadványokat – a fiatalok tehát már döntöttek.

3. *Mit nyer az olvasó, a szerző, a szerkesztő az online folyóirattal?*

A szerző:

- jelentősen megnövekszik (potenciálisan) a közleményeit olvasók száma,
- ezáltal magas pontszámot kaphat a megjelent közleményeiért,
- jelentősen megnőhet az idézettsége,
- nemzetközi szinten történő megjelenés lehetősége,
- nemzetközi adatbázisokban történő keresés lehetősége a cikkét illetően,
- nagyobb terjedelmű kiadvány (például monográfia) megjelentetésére van lehetősége,
- könnyen juthat forrásanyaghoz a saját közleménye megírásához.

Az olvasó:

- magas színvonalú közleményekhez jut,
- kitekintést nyer a nemzetközi tudományos és szakmai élet egyes területeire,
- érdekes információkhoz, ismeretekhez jut,
- költségtakarékos lehetőséghez jut,
- megfelelő eszköz megléte esetén különböző szituációkban is olvasni tudja a közleményeket (például tömegközlekedési eszközökön, várakozás, séta közben stb.).

A folyóirat, a szerkesztő, a kiadó:

- több cikk érkezik a szerkesztőségekbe, mert a nagyobb létszámú (nemzetközi) olvasóközönség miatt érdemes az online folyóiratban publikálni,
- a hazai és a nemzetközi folyóiratrangsorokban az online folyóiratok előbbre léphetnek,
- a folyóirat mind hazai, mind nemzetközi szinten versenyképes marad,
- a fizetős folyóiratok esetében nagyobb profitra képes szert tenni a kiadó.

A Belügyi Szemle lehetséges helye és szerepe az online térben

A Belügyi Szemle 2021. januári számában, a Tükör rovatban megjelent, „*A belügyi szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok*” (Dános, Hornyik & Szabó, 2021) című írásunkban elmondtuk, hogy a nemzetközi minősítés (Q besorolás) megszerzésének, valamint az A kategória megtartásának egyik kulcskérdése a folyóirat versenyképességének megőrzése és további erősítése. Ennek érdekében a jövőben a Belügyi Szemle hazai és nemzetközi tudományos térben betöltött szerepének a vizsgálatára, valamint a hozzá kapcsolódó hatásának a mérésére törekszünk (URL1). Azt magunk is érezzük nap mint nap, hogy a folyóiratok között egyre erősödő verseny alakult ki az egyes tudomány-szakterületeken működő rangos szerzők, oktatók és kutatók tanulmányainak megszerzéséért. Napjainkban a versenyképesség legfontosabb meghatározója a folyóiratban megjelent közlemények láthatóságának növelése, amely ma már csak az online térben történő megjelenéssel érhető el. A versenyképesség növeléséhez elengedhetetlen az is, hogy nemzetközi szinten is nagyszámú olvasója legyen folyóiratunknak. Az ehhez elvezető út az, hogy a Belügyi Szemle a jelentősebb nemzetközi indexelő szervezeteknél szerepeljen. Nem titkolt szándékunk, hogy a ProQuest, az EBSCO, a LENS, a BASE és a Dimensions nemzetközi indexelő szervezetek és adatbáziskezelők után folyóiratunk bekerüljön a Scopus és a World of Science adatbázisokba.

Ez pedig teljesen elképzelhetetlen, ha a Belügyi Szemle nincs jelen a digitális térben, azon belül is az online térben. Ezért is tartottuk fontosnak, hogy a print számokban megjelenő cikkek címei, absztraktjai és kulcsszavai angol nyelven is jelen legyenek az online térben. Az angol és magyar nyelvű cikkeket tartalmazó különszámaink ugyancsak az online tér részévé váltak. Bár határozott véleményünk, hogy egy ideig még szükség van a Belügyi Szemle print számainak megtartására, de a célkeresztbe már az online formát kell helyezni. Úgy látjuk, hogy a Szerkesztőségünkbe érkező cikkek számának jelentős mértékű emelkedése, a közösségi portálokon a népszerűségünk emelkedő tendenciája mind az online térben történt megjelenésünk közvetlen eredménye.

Amikor pedig a fiatal kutatókra, oktatókra gondolunk, akkor igenis alkalmazkodnunk kell a megváltozott olvasási szokásaikhoz, hiszen hozzájuk már szinte csakis online úton tudunk eljutni. Ezért is tartjuk kiemelten fontosnak online formában történő megszólításukat, mert ők képezik a tudományos munka utánpótlását, ők képezik a nagy elődök nyomába lépő kutatók bázisát. Eleget e helyen csupán utalni arra, hogy ez a generáció már a zenében is szinte csak a digitális zenét hallgatja. E dalok egy részénél a zenei alapot egy számítógép generálja, amire a zenészek ráteszik az akusztikus hangszerekkel magát a dalt, de még inkább elterjedőben van, hogy már maga a dal megalkotása és a lejátszása is számítógéppel történik, jó esetben programozó mérnök támogatásával, de zenészek nélkül.

Hogy mennyire késtünk el és mennyi időnk van felzárkózni a már nagy népszerűségnek és elismertségnek örvendő Q minősítéssel rendelkező, online folyóiratokat kiadó szerkesztőségekhez? Nem tudjuk. Az biztos, hogy sorra szűnnek meg a kiadók nyomtatott formájú folyóiratai, és helyükre az online sajtó lép. A mi célunk a kvartilisek táborába történő eljutás. Magam a legfontosabb feladatommak e cél magvalósítását tűztem ki. Ha nem lépünk gyorsan lemaradunk és ha lemaradunk... Feltétlenül hallgatnunk kell az online tagadók régi-módi érveire? Már elkéstünk? Nem elég gyors a tempónk? Ennek a kérdésnek a megválaszolását még egy időre mi nyitva hagyjuk. A választ az olvasóra bízunk.

A Hangokba zárva dal néhány sora mégis csak mutatja orientáltságunk irányát, és talán közelebb visz az előzőekben megfogalmazott kérdésekhez. Teszem ezt annak ellenére, hogy nem mindenki fog egyetérteni velem.

*„Tartozom még egy álommal,
S hansom után talán megfordul a szél,
S fény gyűl mindenhol...”*

Felhasznált irodalom

Dános V., Hornyik Zs. & Szabó Cs. (2021). Tükör. A Belügyi Szemle útja a kvartilisek táborába – fejlesztések, eredmények, feladatok. *Belügyi Szemle*, 69(1), 11–33. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.1.1>

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *Measuring a journal's impact*. <https://www.elsevier.com/authors/tools-and-resources/measuring-a-journals-impact>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Dános V. (2022). Gutenberg-galaxis vs. online galaxis. A Belügyi Szemle jövője. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2223–2228. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.12>